

Keskustan valtuustoryhmän valtuustoaloite / Päihdevalistuksen lisääminen kouluissa

Kaupunginhallitus 18.12.2023 § 347

Kaupunginvaltuuston kokouksessa § / 11.12.2023 annettiin seuraavan sisältöinen valtuustoaloite:

”Valtuustoaloite

Aihe: Päihdevalistuksen lisääminen kouluissa

Aloitamme tämän valtuustoaloitteen esittämällä huolestamme nuorten päihteiden käytöstä ja sen haitallisista seurauksista yksilöille ja yhteiskunnalle. Tämä on vakava ongelma, joka vaikuttaa monien nuorten elämään ja terveyteen sekä heidän tulevaisuuteensa. Nikotiinipussit, tupakointi, nuuskan käyttö ja alaikäisten alkoholin käyttö sekä kannabis ovat lisääntyneet Parkanossa. Siksi ehdotamme päihdevalistuksen lisäämistä osaksi koulujen opetussuunnitelmaa ja tarjoamista nuorille tietoa päihteiden vaaroista ja haitoista.

Päihdevalistuksen integroiminen osaksi koulujen opetussuunnitelmaa on ensisijaisen tärkeää, jotta nuoret voivat saada asianmukaista tietoa päihteiden käytöstä ja sen seurauksista. Lisäämällä päihdevalistusta opetussuunnitelmaan voimme auttaa nuoria tekemään tietoisempia päätöksiä päihteiden käytön suhteen ja vähentää päihteiden aiheuttamia haittoja yhteiskunnassa.

Päihdevalistuksen tulisi olla osa monialaista oppimiskokonaisuutta, joka käsittelee terveyttä, hyvinvointia ja elämäntaitoja. Tämä voisi sisältää tietoa päihteiden vaikutuksista kehoon ja mieleen, päihteiden käytön riskeistä, riippuvuudesta ja sen hoidosta, sekä keinoja käsitellä paineita ja houkutuksia päihteiden käytön välttämiseksi.

Lisäksi päihdevalistuksen tulee olla monipuolista ja kohdennettua eri ikäryhmille ja taustoille sopivalla tavalla. Nuorten tarpeet ja kokemukset tulee ottaa huomioon päihdevalistuksen suunnittelussa ja toteutuksessa, jotta se olisi mahdollisimman tehokasta ja merkityksellistä.

Päihdevalistuksen lisääminen koulujen opetussuunnitelmaan edistäisi terveellistä elämäntapaa ja auttaisi ehkäisemään päihteiden käytöstä johtuvia haittoja nuorten keskuudessa. Tämä olisi investointi nuorten tulevaisuuteen ja yhteiskunnan hyvinvointiin.

Ehdotamme, että sivistystoimi tarkastelee mahdollisuuksia lisätä päihdevalistuksen määrää osaksi koulujen opetussuunnitelmia ja varmistaa, että resursseja osoitetaan päihdevalistuksen tehokkaaseen toteuttamiseen kouluissa. Tämä voisi tapahtua esimerkiksi koulutuksen ja materiaalien tarjoamisen kautta opettajille, jotta he voisivat toteuttaa päihdevalistusta osana opetussuunnitelmaa.

Lisäksi ehdotamme, että kaupunki pyrkii aktiivisesti yhteistyöhön paikallisten terveysviranomaisten, päihdetyön asiantuntijoiden ja järjestöjen kanssa päihdevalistuksen kehittämisessä ja toteuttamisessa kouluissa.

Yhteistyöllä voimme varmistaa, että päihdevalistus on ajantasaista, asiantuntevaa ja vastaa paikallisia tarpeita ja haasteita.

Päihdevalistuksen lisääminen kouluihin ei ole pelkästään yksittäisten oppilaiden etu, vaan sillä on laajempia vaikutuksia koko yhteiskuntaan. Päihdeongelmien ehkäiseminen nuorten keskuudessa voi vähentää terveydenhuollon kustannuksia, rikollisuutta ja sosiaalisia ongelmia tulevaisuudessa.

Päihdevalistuksen lisääminen kouluihin on investointi nuorten tulevaisuuteen ja yhteiskunnan hyvinvointiin. Toivomme, että kaupunginvaltuusto ottaa tämän aloitteen vakavasti ja ryhtyy tarvittaviin toimiin päihdevalistuksen vahvistamiseksi kouluissa.

Tämän aloitteen tarkoituksena on edistää terveellistä ja turvallista ympäristöä nuorille sekä ehkäistä päihdeongelmia yhteiskunnassa. Kiitämme kaupunginvaltuustoa huomion kiinnittämisestä tähän tärkeään asiaan ja odotamme innolla mahdollisuutta edistää nuorten hyvinvointia yhdessä.

Parkanon Keskustan valtuustoryhmä”

Valmistelija kaupunginsihteeri Anne Ranta

Esittelijä	Kaupunginjohtaja Aki Viitasaari
Päätösehdotus	Kaupunginhallitus lähettää valtuustoaloitteen sivistystoimen toimialan valmisteltavaksi.
Käsittely	
Päätös	Hyväksyttiin yksimielisesti.

Sivistyslautakunta 19.03.2024 § 22
854/00.01.03.01.01/2023

Kaupunginhallitus on lähettänyt päätöksellään 18.12.2023 § 347 Parkanon keskustan valtuustoaloitteen päihdevalistuksen lisäämisestä koulussa sivistystoimen valmisteltavaksi.

Päihdekasvatuksen sisällöt terveystiedon ja ympäristöopin opetuksessa

Päihdekasvatus kuuluu terveystiedon oppiaineeseen ja terveystiedon alaan ympäristöoppi-oppiaineessa peruskoulun vuosiluokilla 1–6. Opetuksen tavoitteista ja keskeisistä sisällöistä on säädetty opetus-suunnitelman perusteissa.

Terveystieto on peruskoulun vuosiluokilla 3–6 osa ympäristöopin oppiainetta. Opetuksessa päihteet ovat yksi osa-alue turvallisuuden edistämisen ja turvataitojen opettelussa (S2 Arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimiminen). Peruskoulun vuosiluokilla 7–9 terveystietoa opetetaan omana aineenaan. Opetuksessa tulee käsitellä terveyttä tukevia ja kuluttavia tekijöitä ja huomioida nuoren mielen pahoinvointi, riippuvuudet sekä

päihteet ja niiden käytön ehkäisy (S2 Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy). Muilla sisältöalueilla käsitellään myös päihdekasvatuksen kannalta tärkeitä teemoja, kuten turvataitoja sekä tunne- ja vuorovaikutustaitoja. Päihteettömyyden merkitys elämässä sekä päihteettömyys liikenteessä ovat osa laaja-alaisen osaamisen tavoitetta (L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot).

Lukion terveystiedon opetussuunnitelmassa tavoitteena on, että oppilas tunnistaa omiin elintapoihinsa vaikuttavia tekijöitä. Terveystietoa opetetaan yhdellä pakollisella kurssilla (TE1 Terveys voimavarana) sekä kahdella valtakunnallisella syventävällä kurssilla (TE2 Terveys ja ympäristö, TE3 Terveys ja yhteiskunta).

Päihteet ja tupakka sekä mielihyvä ja riippuvuudet ovat TE2-kurssin sisältöjä. Kaikille yhteisen TE1-kurssin keskeisiin tavoitteisiin ja sisältöihin kuuluu muun muassa terveyttä edistävien ja vaarantavien elintapojen käsittely ja stressin, mielenterveyden sekä mielenterveyttä edistävien tekijöiden käsittely. Suoraan opiskelijoiden hyvinvointiin vaikuttavia laaja-alaisen osaamisen osa-alueita ovat hyvinvointiosaaminen sekä vuorovaikutusosaaminen.

Opiskeluhooltosuunnitelman mukaiset kirjaukset tupakkatuotteiden ja muiden päihteiden käytön ehkäisemisestä ja käyttöön puuttumisesta

Koulun ja oppilaitoksen henkilöstöllä on velvollisuus ottaa päihteiden ja tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttö sekä rahapelaaminen puheeksi aina, kun niitä havaitsee tai epäilee.

Parkanon yhteiskoulun ja lukion opiskeluhooltosuunnitelmassa on kirjattu kouluyhteisön toimenpiteet tupakkatuotteiden ja muiden päihteiden käytön ehkäisemiseen ja käyttöön puuttumiseen. Jos oppilaalla tavataan koulupäivän aikana tupakkatuote hallusta, hallussapidosta tehdään myös lastensuojeluilmoitus. Opettajalla ja rehtorilla on työpäivän aikana oikeus ottaa haltuun oppilaalta tai opiskelijalta muussa laissa kielletty esine tai aine, kuten alkoholi-, nikotiini/tupakka- tai rahapeli tuote. Mikäli on epäily, että alle 18 -vuotias opiskelija tai oppilas on päihtyneenä koulussa, ilmoitetaan epäilystä heti huoltajille sekä tilanteesta tehdään myös välittömästi lastensuojeluilmoitus. Laittomista päihteistä tehdään aina ilmoitus poliisille.

Parkanon yhtenäiskoulussa sekä Parkanon lukiossa tupakkatuotteiden ja muiden päihteiden käytön ehkäisemiseksi järjestetään erilaisia luentoja mm. päihdeviikolla. Tupakkatuotteiden käytön kitkemiseksi on myös järjestetty mm. välituntivalvonnan tehoviikkoja sellaisille välituntialueen paikoille, joissa on havaittu käytettävän tupakkatuotteita.

Koko ikäluokan kattavat vuosittaiset terveystarkastukset muodostavat kouluterveydenhuollon toiminnan rungon. Luokilla 1., 5. ja 8. terveystarkastukset toteutetaan laajoina ja vanhemmat pyydetään mukaan tarkastukseen. Tarkastuksissa arvioidaan oppilaan fyysistä ja psykososiaalista terveydentilaa, hyvinvointia ja oppimista. Laajoissa terveystarkastuksissa selvitetään lisäksi vanhempien ja koko perheen hyvinvointia. Terveystarkastukseen sisältyy aina yksilöllinen terveysneuvonta.

Hyvinvointi- ja nuorisotyö

Parkanossa päihteisiin liittyvää valistusta ja kasvatusta järjestetään aktiivisesti myös nuorisotyön puolesta. Kaikki nuorisopalveluiden toiminnot

ja tilat ovat päihdeettömiä ja Valkoisen talon nuorisotiloilla on ehkäisevän päihdetyön materiaalia saatavilla ja päihteistä keskustellaan kasvatuksellisesti nuorten kanssa toiminnan lomassa tai ohjatusti omana toimintonaan. Päihneiden käyttöön tiloilla puututaan välittömästi.

Nuorisopalvelut olivat mukana järjestämässä muiden ammattilaisten kanssa hyvinvointimessut 9.-luokkalaisille keväällä 2023, joka oli osa yhdeksäsluokkalaisten terveystarkastusta. Aiheena oli päihteen etsivän nuorisotyön pisteellä. Lisäksi nuorisopalvelut ja etsivä nuorisotyö ovat olleet syksyllä 2023 Kaarnan Supermessuilla tarjoamassa tietoa päihteistä sekä niiden haitoista.

Ehkäisevän päihdetyön viikolla marraskuussa 2023 nuorisopalvelut yhdessä kasvatusohjaajan kanssa olivat mukana järjestämässä ehkäisevän päihdetyön ohjelmaa koko koulun oppilaille: aamunavauksia, toiminnallista välituntiohjelmaa, keskustelua päihteistä sekä niiden haitoista. Kaarnan seinille laitettiin myös tietoutta sähkötupakasta, ja sähköisellä tiedotustaululla pyöri koko viikon ajan infovideo ehkäisevästä päihdetyöstä. Lisäksi etsivä nuorisotyöntekijä on ollut yhteydessä some-/päihdelääkäri Atte Virolaiseen, mutta valitettavasti Attea ei ole kuitenkaan useista yrityksistä huolimatta saatu paikalle.

Nuorisopalvelut (perusnuorisotyö, etsivä nuorisotyö, nuorten startti, koulunuorisotyö) on yhdessä koko nuorisotiimin kanssa ollut jalkautumassa Kaarnan piha-alueilla, missä on tavattu tupakkatuotteiden käyttöä nuorison keskuudessa. Työn tavoitteena on ollut minimoida niiden käyttöä, ohjata oikeisiin palveluihin ja tarjota nuorelle tietoa päihneiden haitoista. Lisäksi jalkautumista on tehty viikonloppuisin jäähallille, jossa nuorten kanssa on juteltu päihteistä sekä puututtu tarvittaessa niiden käyttöön oikeanlaisella ohjauksella.

Joka vuosi etsivä nuorisotyöntekijä esittäytyy kaikille yhdeksäsluokkalaisille ja kertoo omasta työstään. Esittäytymisen yhteydessä nuorille kerrotaan myös, että päihteistä voidaan keskustella tai jos nuorilla on jotain kysyttävää, niistä voi olla yhteyttä. Asianmukaisesti nuorta ohjataan tällöin oikeiden palveluiden piiriin ja lisätään tietoutta päihteistä sekä niiden haitoista.

Ehkäisevälle päihdetyölle on määritelty rakenteet syksyllä 2023. Hyvinvointikoordinaattori on nimetty kunnan ehkäisevän päihdetyön yhdyshenkilöksi, joka toimii linkkinä eri ehkäisevää päihdetyötä tekevien toimijoiden välillä. Laajaan hyvinvointikertomukseen ja –suunnitelmassa on huomioitu ennaltaehkäisevän päihdetyön painopisteet sekä sen seuranta. Sivistyslautakunta on ennaltaehkäisevän päihdetyön paikallinen toimielin, joka huolehtii ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä ja johtamisesta kunnassa.

Yleisesti ottaen nuorten ehkäisevään päihdetyöhön suositellaan neutraalia ja luotettavaa faktatietoa päihteistä, interaktiivisia menetelmiä sekä vuorovaikutteisia päihdekasvatuskeskusteluja. Lapsille ja nuorille annettavaan päihdekasvatukseen kokemusasiantuntijoiden elämäntarinat eivät enää kuulu. (EHYT ry)

Yhteenvetona

Opetussuunnitelman muutokset tapahtuvat yleensä opetushallituksen valtakunnallisina määräyksinä. Paikallisesti opetussuunnitelmaa on mahdollista muuttaa. Käytännössä sisältöjen lisääminen on pois jostain toisesta sisällöstä ja siihen käytettävästä ajasta. Tämänhetkisen

opetussuunnitelman sisällöt päihdekasvatuksessa ovat kattavia. Lisäksi Parkanon kaupungin nuoriso- ja hyvinvointityössä päihteisiin liittyvää valistusta ja kasvatusta järjestetään aktiivisesti.

Lapsille ja nuorille suunnattua päihdevalistusta tai –kasvatusta on mahdollista hankkia myös lisää. Esimerkiksi ehkäisevä päihdetyö EHYT ry tarjoaa päihde- ja pelikasvatustunteja eri kouluasteille. Yli kolmen päivän kokonaisuus maksaa n.300€/pv. EHYT ry:n kanssa voidaan solmia kuntakumppanuussopimus, johon määritellään, minkälaista yhteistyötä vuosittain tehdään.

Ennaltaehkäisevä päihdetyö on jokaisen eri toimijan työtehtävä ja parhaiten sitä tehdään tiiviillä moniammatillisella yhteistyöllä, joka on vuosikellon sekä laadittujen rakenteiden mukaisesti säännöllistä, suunniteltua ja seurattua. Ehkäisevää päihdetyötä tulee tarkastella eri toimijoiden tuottamien toimintojen ja palveluiden kokonaisuutena yksittäisten toimintojen sijaan.

Valmistelijat: sivistysjohtaja Ville Paldanius, p. 044 7865 501
vapaa-aikatoimenohjaaja Elisa Vahosalmi, p. 044 7865 516
etsivä nuorisotyöntekijä Annika Mäntylä, p. 044 7865 755

Esittelijä

Sivistysjohtaja Ville Paldanius

Päätösehdotus

1. Sivistyslautakunta merkitsee tiedoksi selosteen mukaisen selvityksen valtuustoaloitteeseen päihdevalistuksen lisääminen koulussa.
2. Sivistyslautakunta esittää vastauksena aloitteeseen, että selvityksen perusteella opetussuunnitelman mukainen päihdekasvatus on kattavaa, ja nuorisopalvelujen järjestämä päihdevalistus ja -kasvatus tukevat koulussa tapahtuvaa päihdekasvatusta. Ehkäisevälle päihdetyölle syksyllä 2023 määritellyt rakenteet, ja sivistyslautakunnan toimiminen ennaltaehkäisevän päihdetyön paikallisena toimielimenä lisäävät erityisesti ennaltaehkäisevää päihdetyötä kunnassa.
3. Sivistyslautakunta toteaa aloitteen osaltaan loppuun käsitellyksi ja lähettää aloitteen kaupunginhallitukselle ja edelleen valtuustolle tiedoksi ja todettavaksi loppuunkäsitellyksi.

Päätös

Hyväksyttiin yksimielisesti.